

Някои мисли

Формулирането на непостижими цели никога не е било особено трудно. Познания, надежда, въображение и малко воля, за да дадем глас на идеята – това е всичко, което ни е необходимо, за да обявим пред света началото на нашата нова благородна мисия. Правилният подход към всяка една декларация на подобен род цели е винаги строго индивидуален. Целите на хилядолетието не бяха приети, за да бъдат напълно реализирани в срок. Тяхното приемане обаче позволи постигането на конкретни резултати. Тези резултати едва ли могат да бъдат определени като оптимални, но несъмнено представляват някаква крачка напред и ни позволяват да осмислим направените грешки, да се поучим и да продължим да надграждаме. Процесът не е особено елегантен и ефективността му несъмнено може и трябва да бъде повишена. Той обаче има и силни страни, на една от които си струва да акцентираме – той позволява и провокира диалог в широки обществени кръгове. Инклузивността на процеса на обсъждане е предпоставка за появата на реален ангажимент от страна на част от обществото към формацията се универсален дневен ред. Също така тя предполага появата на много възможности за възпроизвеждане на части от дебата на други нива и в друг контекст. Крайният резултат е верижна реакция, обслужваща обмена и производството на информация в рамките на публичната сфера. Можем само да се надяваме, че някъде в хода на тази реакция ще започне и подаването на импулси от актьори в публичната сфера към държавния апарат и че това ще доведе до търсените качествени изменения в политиката на държавния субект с оглед на настъпилите евентуални промени в нагласите на обществото след неговото въвличане в процеса на обсъждане и формиране на новия универсален дневен ред.

В момента верижната реакция, спомената в предходния параграф, вече е в ход по света, а под някаква форма и у нас. Това е добър повод да разгледаме отново някои от актуалните проблеми на нашето общество в предоставения от нея контекст. Очаква се новият Дневен ред за развитие на света след 2015 г. да изведе доброто управление като фундаментална общочовешка ценност. Това ще изведе на преден план въпросите за легитимността и отчетността на институциите, върховенството на закона, свободата на медиите и правото на политически избор. Как биха звучали тези въпроси в контекста на българската действителност?

За никого не е тайна, че в момента българското общество е разкъсвано от вътрешни противоречия. Продължаващият процес на атомизация – на разбиване на обществото на единици, които вече не функционират като част от обществената система - съчетан с процеса на „изтичане на мозъци”, който продължава да обезкръвява работната сила, движеща икономиката ни, спомогна за създаването на настоящата ситуация на интелектуална безпомощност и обществен хаос. Следва да отчетем и негативния ефект на слабостта на българските институции, които, лишени от установените традиции на западните си аналози, особено в областта на върховенството на закона, все още не могат да генерират желаните от тях резултати. Кризата на обществото си съжителства с

кризата на държавните институции и нито публичната сфера, нито държавният апарат изглеждат в състояние да произведат необходимите управленски импулси, които да поставят началото на качествената трансформация и ревитализацията на държава и общество.

В този критичен исторически момент за нас – българите, ние за пореден път се сблъскваме със същите проблеми, които продължаваме да не можем да разрешим вече повече от двадесет години. Публичната сфера, разгледана като пространство, в което отделните индивиди могат да общуват свободно, да изразяват и оценяват идеи и да се обединяват, за да упражняват въздействие върху съществуващите извън границите на сферата институции, в България е слабо развита и инфилтрирана от външни влияния. В този си вид тя не може да изпълнява функциите си на коректив. Това не означава, че някой е ограничил правото на българските граждани да изразяват свободно мнението си. Означава, че средата, в която мненията на гражданите се формират, е моделирана по начин, който прави това им право почти ирелевантно.

Съществуват всевъзможни формати, в рамките на които отделните индивиди могат да се събират, да обменят информация, да формулират позиции и да се опитват да привличат внимание към своята дейност. Подобни организации спомагат за създаването на стабилни връзки на сътрудничество и отварят нови възможности както за извършване, така и за популяризиране на дадена дейност. Подобни организации могат да трупат авторитет. Тук не става въпрос за конвенционалните медии. Те винаги ще бъдат субективни, когато представят нещо различно от суха фактология. Дали защото са икономически зависими или просто защото са ръководени от хора с определен мироглед - в случая няма значение. Те имат своята роля – да предоставят информация и гледни точки и могат да отразят настроенятия на една или друга част от обществото. Това обаче е само един от начините за предаване на информация от част от обществото към държавните институции и към самото него и със сигурност не е начинът за упражняване на влияние от страна на части от обществото над същите тези институции. Нужна е самоинициатива, нужна е подготовка и талант. Преди всичко обаче е нужна воля. Ако отделният индивид прояви самоинициатива и работи с други за обща цел и ако сам се стреми към изключителност, той може да постигне много, независимо от средата, в която се намира. Дали ще предпочете да създаде неправителствена организация, за да се посвети на работа в дадена област и да може в бъдеще да допринесе за обществения дебат по определени въпроси, или ще избере да се присъедини към съществуваща или да основе нова политическа партия, зависи от него самия. Това не са възможности, които трябва да му бъдат допълнително гарантирани „отгоре”. Това е личен избор.

Българското общество не се нуждае от регулиране, а от зрялост. Това означава, че днес трябва да бъде намерена политическата воля да бъде направено необходимото то да получи възможността да достигне тази зрялост. Това няма да стане с отварянето на стари рани и насаждането на омраза. Няма да стане с антагонизирането на малцинствата или на една или друга обществена прослойка. Няма да стане и с външна помощ. Единственият вариант днес е поемането на тежкия път обратно към

нормализацията на обществения и политически живот. Ще бъдат нужни компромиси и отстъпки от всички страни. Ще бъде нужна и една нова осъзнатост на критичността на историческия момент и на личната отговорност на всеки български гражданин за нашето общо бъдеще. Без индивидуалния стремеж към изключителното ние няма да можем да преодолеем предстоящите ни изпитания. Без възвръщането на чувството за обща споделена съдба ние сме изгубени. Решението за българската съдба ще бъде взето от всеки един от нас. Няма нужда да се самозалъгваме, че всички успяваме или пропадаме заедно. Това не е така – има и такива, които ще могат да си намерят ново място, нов дом за себе си и децата си, зад граница. Има и такива, които няма. България обаче ще пребъде или ще падне с всички нас.

Емил Веселинов Миланов